

[www.rsnotes.com](http://www.rsnotes.com)

1 इत्संज्ञाविधायकं सूत्रमस्ति -

- (1) अदर्शनं लोपः। (2) आदिरन्त्येन सहेता।  
(3) हलन्त्यम्। (4) तस्य लोपः।

2 संयोग संज्ञा भविष्यति -

- (1) द्वयोः स्वरयोः मध्ये। (2) द्वयोः व्यञ्जनयोः मध्ये।  
(3) द्वयोः वाक्ययोः मध्ये। (4) द्वयोः पदयोः मध्ये।

3 अधोलिखितानां कस्मिन् पदे संहिता संज्ञा प्रयुक्ता ?

- (1) उपेन्द्रः। (2) रामस्य।  
(3) कमलम्। (4) अचलः।

4 संस्कृतवर्णमालायाः उच्चारणस्थानानि वर्तन्ते -

- (1) नव। (2) एकादश।  
(3) सप्त। (4) पञ्च।

5 'त' वर्गस्य उच्चारणस्थानमस्ति -

- (1) ओष्ठौ। (2) तालुः।  
(3) दन्ताः। (4) कण्ठः।

6 सुप्तिङन्तं भवति -

- |                   |                    |
|-------------------|--------------------|
| (1) वर्णसंज्ञम्।  | (2) पदसंज्ञम्।     |
| (3) संयोगसंज्ञम्। | (4) संहितासंज्ञम्। |

7 विसर्गस्य उच्चारणस्थानमस्ति -

- |                |             |
|----------------|-------------|
| (1) तालुः।     | (2) कण्ठः।  |
| (3) कण्ठौष्ठौ। | (4) दन्ताः। |

8 सवर्णसंज्ञा भवति -

- |                         |                          |
|-------------------------|--------------------------|
| (1) मुखनासिकावधनयोः।    | (2) द्वयोः स्वरितयोः।    |
| (3) द्वयोः अनुदात्तयोः। | (4) तुल्यास्यप्रयत्नयोः। |

9 निम्नलिखितेषु वर्णेषु ईषत्स्पृष्टाः वर्णाः चेतव्याः।

- |                 |                 |
|-----------------|-----------------|
| (1) क, ख, ग, घ। | (2) य, र, ल, व। |
| (3) अ, इ, उ, ऋ। | (4) श, ष, स, ह। |

10 अधोलिखितेषु यण्-सन्धेः रूपं विधत्ते -

- |                   |                |
|-------------------|----------------|
| (1) प्रत्युपकारः। | (2) गङ्गौघः।   |
| (3) मार्तण्डः।    | (4) विद्यालयः। |

11 भावकः पदस्य सन्धिविच्छेदः भविष्यति -

- (1) भो + अकः। (2) भौ + अकः।  
(3) भावि + अकः। (4) भू + अकः।

12 श्चुत्व प्रकरणे 'कतिचिज्जनाः' पदस्य सन्धिविच्छेदः स्यात् -

- (1) कतिचिद् + जनाः। (2) कतिचित् + जनाः।  
(3) कतिचिज् + जनाः। (4) कतिचिच् + जनाः।

13 'ष्टुना ष्टुः' सूत्रानुसारेण 'अधिष्ठाता' पदस्य सन्धिविच्छेदः अस्ति -

- (1) अधिः + ठाता। (2) अधिष् + थाता।  
(3) अधिस् + ठाता। (4) अधिः + थाता।

14 'शम्भुः + राजते' इत्यत्र सन्धिपदमस्ति -

- (1) शम्भुर् राजते। (2) शम्भुस् राजते।  
(3) शम्भो राजते। (4) शम्भू राजते।

15 कस्मिन् पदे दीर्घसन्धिः अस्ति?

- (1) नास्ति। (2) चैव।  
(3) पावकः। (4) रमेशः।

16 'अलां जशोऽन्ते' सूत्रस्य उदाहरणमस्ति -

- |              |                 |
|--------------|-----------------|
| (1) तल्लयः।  | (2) रामष्ठीकते। |
| (3) प्रश्नः। | (4) वागीशः।     |

17 अधोलिखितेषु हल्सन्धे शुद्धरूपं नास्ति -

- |              |                |
|--------------|----------------|
| (1) तल्लीनः। | (2) सुगण्णीशः। |
| (3) वागीशः।  | (4) प्रनश्यति। |

18 अधोलिखितेषु पररूपसन्धेः रूपमस्ति -

- |               |            |
|---------------|------------|
| (1) एतावागतौ। | (2) नवोढा। |
| (3) दध्यत्र।  | (4) मनीषा। |

19 समासस्य व्याकरणसम्भता परिभाषा अस्ति -

- |                    |                           |
|--------------------|---------------------------|
| (1) समसनं समासः।   | (2) संक्षिप्तीकरणं समासः। |
| (3) पदमेलनं समासः। | (4) पदविलोपनं समासः।      |

20 'शैलोन्नतः' उदाहरणमस्ति -

- |                       |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| (1) तत्पुरुषसमासस्य।  | (2) कर्मधारयसमासस्य।  |
| (3) अव्ययीभावसमासस्य। | (4) बहुव्रीहिसमासस्य। |

21 'पञ्चानां पात्राणां समाहारः' इत्यस्य समस्तपदमस्ति -

- (1) पञ्चपात्रः। (2) पञ्चपात्री।  
(3) पञ्चपात्राणि। (4) पञ्चपात्रम्।

22 'पाषाणहृदयः' पदस्य समासविग्रहः स्यात् -

- (1) पाषाण एव हृदयः। (2) पाषाणवत् हृदयं यस्य सः।  
(3) पाषाण एव हृदयं यस्य सः। (4) पाषाणवत् हृदयः।

23 'छत्रोपाहनम्' पदे समास अस्ति -

- (1) बहुव्रीहिः। (2) कर्मधारयः।  
(3) तत्पुरुषः। (4) द्वन्द्वः।

24 'उपकृष्णम्' इत्यत्र समासोऽस्ति -

- (1) केवलसमासः। (2) तत्पुरुषः।  
(3) अव्ययीभावः। (4) बहुव्रीहिः।

25 'द्विजार्था' इत्यस्य समासविग्रहः स्यात् -

- (1) द्विजार्थमिदम्। (2) द्विजाय अयम्।  
(3) द्विजाय अर्थः। (4) द्विजाय इयम्।

26 . 'अक्षशौण्डः' इत्यस्य लौकिकविग्रहः अस्ति -

- |                      |                       |
|----------------------|-----------------------|
| (1) अक्षाणां शौण्डः। | (2) अक्षेषु शौण्डः।   |
| (3) अक्षैः शौण्डः।   | (4) अक्षेभ्यः शौण्डः। |

27 'अनुरूपम्' षदस्य विग्रहः स्यात् -

- |                       |                    |
|-----------------------|--------------------|
| (1) रूपेभ्यः योग्यम्। | (2) रूपे योग्यम्।  |
| (3) रूपस्य योग्यम्।   | (4) रूपाय योग्यम्। |

28 'शत्' प्रत्ययान्ते शब्दे प्रत्ययस्य अवशिष्यते -

- |          |          |
|----------|----------|
| (1) अन्। | (2) अत्। |
| (3) आन।  | (4) मान। |

29 'लभ्यम्' इति षदे प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः -

- |                  |                  |
|------------------|------------------|
| (1) लभ् + यत्।   | (2) लभ् + ण्यत्। |
| (3) लभ् + क्यप्। | (4) लभ् + ल्यप्। |

30 ✓ दृश् धातोः 'तुमुन्' प्रत्यययोगेन शब्दः निष्पद्यते -

- |                |                 |
|----------------|-----------------|
| (1) दृष्टुम्।  | (2) दर्शयितुम्। |
| (3) दर्शितुम्। | (4) द्रष्टुम्।  |

31 'घञ्' प्रत्ययान्तस्य 'रागः' शब्दस्य व्याकरणसम्मतः अर्थः अस्ति -

- (1) रञ्जनद्रव्यम्। (2) रञ्जनीयं वस्त्रम्।  
(3) रञ्जितम्। (4) आसक्तिः।

32 'स्तुत्यः' इति शब्दे प्रत्ययः अस्ति -

- (1) यत्। (2) ण्यत्।  
(3) क्यप्। (4) तव्यत्।

33 'तल्' प्रत्ययान्तं पदमस्ति -

- (1) गन्ता। (2) बन्धुता।  
(3) पठिता। (4) हसिता।

34 'छिद् + क्त' प्रत्यये सति प्रथमं स्यात् -

- (1) छिन्नः। (2) छिद्नः।  
(3) छिद्क्तः। (4) छित्तः।

35 'कृतवान्' इति पदे कृ धातोः प्रत्ययः स्यात् -

- (1) वतुप्। (2) क्तवतु।  
(3) क्त। (4) शानच्।



36 अधोलिखितेषु कस्मिन् पदे 'क्त' प्रत्ययस्य प्रयोगः न कृतः --

- |             |             |
|-------------|-------------|
| (1) भुग्नः। | (2) शुष्कः। |
| (3) पक्वः।  | (4) अभूत्।  |

37 'पितृ' शब्दस्य द्वितीया - बहुवचनं चिनुत -

- |              |              |
|--------------|--------------|
| (1) पितरान्। | (2) पितरीन्। |
| (3) पितृन्।  | (4) पितराः।  |

38 'पत्न्यौ' पदमस्ति -

- |                          |                      |
|--------------------------|----------------------|
| (1) प्रथमा द्विवचनस्य।   | (2) पञ्चमी एकवचनस्य। |
| (3) द्वितीया द्विवचनस्य। | (4) सप्तमी एकवचनस्य। |

39 'भूभृत्' शब्दस्य द्वितीया बहुवचनमस्ति -

- |              |               |
|--------------|---------------|
| (1) भूभृताः। | (2) भूभृतान्। |
| (3) भूभृतः।  | (4) भूभृते।   |

40 शब्दरूपेषु 'आत्मनः' पदमस्ति -

- |                       |                       |
|-----------------------|-----------------------|
| (1) प्रथमा एकवचनस्य।  | (2) पञ्चमी एकवचनस्य।  |
| (3) प्रथमा बहुवचनस्य। | (4) षष्ठी द्विवचनस्य। |

41 'धेनु' शब्दस्य तृतीया एकवचनमस्ति -

- |             |              |
|-------------|--------------|
| (1) धेनुना। | (2) धेन्वा।  |
| (3) धेन्वै। | (4) धेनुभिः। |

42 वारि शब्दस्य पञ्चमी - एकवचने रूपमस्ति -

- |               |               |
|---------------|---------------|
| (1) वारिणात्। | (2) वार्यात्। |
| (3) वारिणः।   | (4) वारिणोः।  |

43 पुल्लिङ्गे 'इदम्' शब्दस्य तृतीया बहुवचनमस्ति -

- |              |              |
|--------------|--------------|
| (1) आभिः।    | (2) एभिः।    |
| (3) अनयाभिः। | (4) अनेनभिः। |

44 'जगति' शब्दरूपं स्यात् -

- |                       |                      |
|-----------------------|----------------------|
| (1) पञ्चमी एकवचनस्य।  | (2) सप्तमी एकवचनस्य। |
| (3) चतुर्थी एकवचनस्य। | (4) षष्ठी बहुवचनस्य। |

45 अधोलिखितेषु 'हरि' शब्दस्य पञ्चमी विभक्तेः रूपं नास्ति -

- |              |                |
|--------------|----------------|
| (1) हरेः।    | (2) हरिभ्याम्। |
| (3) हरिभ्यः। | (4) हरये।      |

46 'इष्' धातोः लोट्लकारस्य अन्यपुरुषे एकवचनमस्ति -

- (1) इष्यन्तु। (2) ऐष्यन्तु।  
(3) इच्छन्तु। (4) ऐच्छन्तु।

47 'त्यज्' धातोः लृट्लकारे मध्यमपुरुषस्य द्विवचनमस्ति -

- (1) त्यजिष्यथः। (2) त्यक्ष्यथः।  
(3) त्यजिष्येथे। (4) त्यक्ष्येथे।

48 'दा' धातोः विधिलिङ्लकारे मध्यमपुरुषस्य बहुवचनमस्ति -

- (1) दद्यात्। (2) ददेत्।  
(3) ददेध्वम्। (4) दद्यात्।

49 'नृत्' धातोः लृट्लकारे उत्तमपुरुषस्य एकवचनमस्ति -

- (1) नृत्स्यामि। (2) नृत्स्ये।  
(3) नृत्स्यामः। (4) नर्त्तिष्यामि।

50 'कृ' धातोः लोट्लकारे उत्तमपुरुष एकवचनमस्ति -

- (1) करवाणि। (2) कृवानि।  
(3) कृवाणि। (4) करवानि।

- 51 'प्रच्छ्' धातोः लृट्लकारस्य उत्तमपुरुषे बहुवचनमस्ति -
- (1) प्रच्छिष्यामः। (2) प्रच्छयिष्यामः।  
 (3) प्रक्ष्यामः। (4) प्रक्षिष्यामः।
- 52 'हन्' धातोः लट्लकारे प्रथमपुरुषबहुवचनस्य रूपमस्ति -
- (1) हनन्ति। (2) हनन्ते।  
 (3) घनन्ति। (4) हन्ति।
- 53 'चुर्' धातोः लोट्लकारस्य उत्तमपुरुषस्य बहुवचने रूपं स्यात् -
- (1) चोरयामहे। (2) चोरयिष्यामहे।  
 (3) चोरयामहे। (4) चोरयामः।
- 54 'वृत्' धातोः लृट्लकारस्य उत्तमपुरुषस्य बहुवचने रूपं स्यात् -
- (1) वत्स्यन्ति। (2) वर्तामहे।  
 (3) वर्तावहे। (4) वत्स्यामः।
- 55 'इदानीं रमेशः प्रातः उच्चैः पठति।' इत्यस्मिन् वाक्ये कति अव्ययानि सन्ति?
- (1) 5 (2) 4  
 (3) 2 (4) 3

56 "सः शनैः चरति" इत्यत्र अव्ययस्य अर्थ अस्ति -

- |                 |                  |
|-----------------|------------------|
| (1) मन्दगत्या।  | (2) लघुगत्या।    |
| (3) दीर्घगत्या। | (4) मन्द्रगत्या। |

57 "विद्वांसं किल आश्रयेयुः विद्यार्थिनः" इत्यत्र 'किल' अव्ययस्य अर्थ अस्ति -

- |                     |                               |
|---------------------|-------------------------------|
| (1) विद्याप्रकर्षः। | (2) वार्ता।                   |
| (3) अनुनयः।         | (4) सामान्यरूपेण निश्चयार्थे। |

58 'धिक्' इति अव्ययस्य अर्थ अस्ति -

- |                |            |
|----------------|------------|
| (1) भर्त्सनम्। | (2) शङ्का। |
| (3) निषेधः।    | (4) अल्पः। |

59 'नमः' इति अव्ययस्य योगे विभक्तिः प्रयुज्यते -

- |               |              |
|---------------|--------------|
| (1) द्वितीया। | (2) चतुर्थी। |
| (3) सप्तमी।   | (4) प्रथमा।  |

60 "भस्मीभूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः?" अस्मिन् वाक्ये 'पुनः' अव्ययस्य अर्थ अस्ति-

- |                    |                   |
|--------------------|-------------------|
| (1) निषेधः।        | (2) जिज्ञासा।     |
| (3) वाक्यालङ्कारः। | (4) पुनरावृत्तिः। |

- 61 "प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां गिरः" इत्यत्र 'खलु' अव्ययस्य अर्थ अस्ति -
- (1) अनुनयः। (2) जिज्ञासा।  
(3) विनिग्रहः। (4) निश्चयः।
- 62 'चिरम्' अव्ययस्य अर्थ अस्ति -
- (1) दीर्घकालम्। (2) अल्पकालम्।  
(3) निश्चितकालपर्यन्तम्। (4) शीघ्रम्।
- 63 "ननु एवं कथमुच्यते" इत्यत्र 'ननु' अव्ययस्य अर्थ अस्ति -
- (1) अनुनयः। (2) शङ्का।  
(3) वार्ता। (4) नियमः।
- 64 उपसर्गप्रयोगेण धात्वर्थस्य भवति -
- (1) परिवर्तनम्। (2) टिप्पणीकरणम्।  
(3) अद्यकरणम्। (4) परीवर्तन।
- 65 'प्र' उपसर्गपूर्वकस्य 'ह' धातोः घञ् प्रत्ययस्य योगे अर्थ अस्ति -
- (1) भोजनम्। (2) भ्रमणम्।  
(3) नाशः। (4) आघातः।

- 66 'अनु' उपसर्गपूर्वकस्य ✓ कृ धातोः निष्पन्नस्य 'अनुकरोति' शब्दस्य अर्थ अस्ति -
- (1) पूर्वं करोति। (2) न करोति।
- (3) अग्रे करोति। (4) अनुवर्त्तनं करोति।
- 67 'सम्' उपसर्गपूर्वकस्य ✓ 'आप्' धातोः 'क्तिन्' प्रत्ययस्य योगे अर्थः भविष्यति -
- (1) सम्यक् आप्तिः। (2) समानापतिः।
- (3) समाप्तिः, पूर्तिः वा। (4) सम्प्राप्तिः।
- 68 "भक्तः शिवम् उपास्ते" इत्यत्र "उपास्ते" पदस्य अर्थ अस्ति -
- (1) दूरे तिष्ठति। (2) पूजां करोति।
- (3) निकटं गच्छति। (4) अनुगच्छति।
- 69 'अति + चरति' इत्यस्य अर्थ अस्ति -
- (1) अत्यधिकं चरति। (2) न चरति।
- (3) विरुद्धं चरति। (4) सम्यक् चरति।
- 70 'आ' उपसर्गपूर्वकस्य ✓ दिश् धातोः निष्पन्नस्य 'आदिशति' पदस्य अर्थ अस्ति -
- (1) उपदेशं ददाति। (2) आज्ञां ददाति।
- (3) संदेशं ददाति। (4) अनुज्ञां ददाति।

- 71 'सा मयि न प्रत्येति' अस्मिन् वाक्ये 'प्रत्येति' शब्दस्य अभिप्राय अस्ति -
- (1) निकटागमनम्। (2) दूरगमनम्।  
 (3) विरुद्धगमनम्। (4) विश्वासः।
- 72 "सर्वथा निरक्षरः अस्ति सः" अत्र 'निर्' उपसर्गपूर्वकस्य 'निरक्षरः' पदस्य व्याकरणसम्मतः अर्थः अस्ति -
- (1) अज्ञः। (2) मूर्खः।  
 (3) अक्षरज्ञानरहितः। (4) अशिक्षितः।
- 73 "चत्वारः कन्याः चत्वारः फलानि खादन्ति" इत्यस्य शुद्धवाक्यं भविष्यति -
- (1) चतस्रः कन्याः चत्वारः फलानि खादन्ति।  
 (2) चतस्रः कन्याः चत्वारि फलानि खादन्ति।  
 (3) चत्वारि कन्याः चत्वारि फलानि खादन्ति।  
 (4) चत्वारः कन्याः चतस्रः फलानि खादन्ति।
- 74 "राम मोहन से भोजन पकवाता है।"  
 इत्यस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवादः विद्यते -
- (1) रामः मोहनः भोजनं पचति। (2) रामः मोहनाय भोजनं पाचयति।  
 (3) रामः मोहनेन भोजनं पाचयति। (4) रामः मोहनस्य भोजनं पक्षयति।
- 75 "मेरे घर के चारों ओर पर्वत हैं।"  
 इत्यस्य वाक्यस्य शुद्धानुवादः सं. अस्ति -
- (1) मम गृहस्य परितः पर्वताः सन्ति। (2) मम गृहात् परितः पर्वताः सन्ति।  
 (3) मम गृहे पर्वताणि सन्ति। (4) मम गृहं परितः पर्वताः सन्ति।



76 "नमो भगवन्तं वासुदेवम्।"

उपर्युक्तवाक्यस्य शुद्धरूपं अस्ति -

- |                           |                              |
|---------------------------|------------------------------|
| (1) नमो भगवति वासुदेवे।   | (2) नमो भगवतां वासुदेवानाम्। |
| (3) नमो भगवतैः वासुदेवैः। | (4) नमो भगवते वासुदेवाय।     |

77 "परमात्मा की इस महिमा को देखो।"

संस्कृतभाषायां वाक्यस्य शुद्धानुवादः भविष्यति -

- |                                  |                                    |
|----------------------------------|------------------------------------|
| (1) परमात्मस्य इमां महिमां पश्य। | (2) परमात्मायाः इमां महिम्नः पश्य। |
| (3) परमात्मनः इमं महिमानं पश्य।  | (4) परमात्मस्य इमं महिमानं पश्य।   |

78 "मानव पुण्य का फल चाहते हैं।"

अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति -

- |                                  |                                    |
|----------------------------------|------------------------------------|
| (1) मानवाः पुण्यं फलम् इच्छन्ति। | (2) मानवाः पुण्यस्य फलम् इच्छन्ति। |
| (3) मानवाः पुण्यफलम् ऐच्छन्ति।   | (4) मानवाः फलं पुण्यं इच्छन्ति।    |

79 "स इमं स्त्रीमपश्यत्।"

रेखाङ्किते शुद्धपदं भविष्यति

- |            |            |
|------------|------------|
| (1) इमाम्। | (2) अमुम्। |
| (3) एतम्।  | (4) एताम्। |

80 "सर्वाणां प्रियो हरिः।"

रेखाङ्किते शुद्धपदमस्ति -

- |                 |                |
|-----------------|----------------|
| (1) सर्वानाम्।  | (2) सर्वेभ्यः। |
| (3) सर्वस्मिन्। | (4) सर्वेषाम्। |

81 "राम से धन स्वीकार करो।"

इत्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति -

- (1) रामेण धनं स्वीकरोतु। (2) रामेण धनः स्वीकरोतु।  
(3) रामं धनेन स्वीकरोतु। (4) रामात् धनं स्वीकरोतु।

82 अधोलिखितासु कृतिषु अश्वघोषस्य कृतिरस्ति -

- (1) गीतगोविन्दम्। (2) शारिपुत्रप्रकरणम्।  
(3) रघुवंशम्। (4) कुमारसम्भवम्।

83 भारविकाव्ये सर्गाणां संख्या वर्तते -

- (1) षोडश। (2) अष्टादश।  
(3) त्रयोदश। (4) द्वाविंशतिः।

84 कवेः सुबन्धो रचना वर्तते -

- (1) स्वप्नवासवदत्तम्। (2) वासवदत्ता।  
(3) उदयनकथा। (4) अवन्तिसुन्दरीकथा।

85 पदलालित्ये प्रसिद्धस्य गद्यकारस्य नामास्ति -

- (1) दण्डी। (2) बाणभट्टः।  
(3) सुबन्धुः। (4) अम्बिकादत्त व्यासः।

86 कवेः अश्वघोषस्य मातुः नाम आसीत् -

- |                |                  |
|----------------|------------------|
| (1) कनकाक्षी।  | (2) मीनाक्षी।    |
| (3) हरिणाक्षी। | (4) सुवर्णाक्षी। |

87 संस्कृतसाहित्ये विदूषकरहितं नाटकं वर्तते -

- |                     |                         |
|---------------------|-------------------------|
| (1) मालतीमाधवम्।    | (2) मालविकाग्निमित्रम्। |
| (3) मुद्राराक्षसम्। | (4) अभिज्ञानशाकुन्तलम्। |

88 भासस्य महाभारताधारितानां नाटकानां संख्या वर्तते -

- |           |              |
|-----------|--------------|
| (1) सप्त। | (2) नव।      |
| (3) अष्ट। | (4) त्रयोदश। |

89 भट्टमथुरानाथशास्त्रिणा रचितस्य भक्तिकाव्यस्य नाम अस्ति -

- |                    |                  |
|--------------------|------------------|
| (1) गीतगोविन्दम्।  | (2) गङ्गावतरणम्। |
| (3) गोविन्दवैभवम्। | (4) वेणुशतकम्।   |

90 'जीवनस्य पृष्ठद्वयम्' रचना अस्ति -

- |                      |                           |
|----------------------|---------------------------|
| (1) कलानाथशास्त्रिणः | (2) प्रभाकरशास्त्रिणः     |
| (3) पद्मशास्त्रिणः   | (4) सूर्यनारायणशास्त्रिणः |

- 91 'रामेण बाणेन हतो बाली' इत्यत्र साधकतमं करणम् इति सूत्रस्य गतार्थता कस्मिन् पदे विद्यते ?
- (1) रामेण (2) बाणेन  
(3) हतः (4) बाली
- 92 "यस्य च \_\_\_\_\_ भावलक्षणम्" इत्यत्र रिक्तस्थानं प्रपूरयतु -
- (1) कर्मणा (2) करणेन  
(3) भावेन (4) उपकरणेन
- 93 "ब्रह्मणः प्रजाः प्रजायन्ते" इत्यत्र "अपादानं" कस्मिन् पदे वर्तते ?
- (1) ब्रह्मणः (2) प्रजाः  
(3) प्रजायन्ते (4) अजायन्त
- 94 "अधिशीङ्स्थासां कर्म" सूत्र - द्वारा कस्य कर्मसंज्ञा भवति ?
- (1) धातोः (2) आधारस्य  
(3) ईप्सिततमस्य (4) उपसर्गस्य
- 95 "कर्तृकर्मणोः कृतिः" इत्यनेन सूत्रेण का विभक्तिर्विधीयते ?
- (1) प्रथमा (2) षष्ठी  
(3) चतुर्थी (4) पञ्चमी

96 रुच-धातोर्योगे का विभक्तिर्भवति ?

- |              |             |
|--------------|-------------|
| (1) द्वितीया | (2) तृतीया  |
| (3) सप्तमी   | (4) चतुर्थी |

97 शुद्धं वाक्यमस्ति -

- |                          |                          |
|--------------------------|--------------------------|
| (1) अहं प्रासादात् पतामि | (2) अहं प्रासादस्य पतामि |
| (3) अहं प्रासादेन पतामि  | (4) अहं प्रासादाय पतामि  |

98 "सीता स्थाल्यां तण्डूलोदनं पचति" इत्यत्र केन सूत्रेण सिद्ध्यति ?

- |                     |                        |
|---------------------|------------------------|
| (1) सप्तम्यधिकरणे च | (2) यत्तश्च निर्धारणम् |
| (3) भुवः प्रभवः     | (4) षष्ठी शेषे         |

99 "सर्वत्र लघुपञ्चमम्" इति लक्षणांशः कस्य छन्दसः वर्तते ?

- |                        |               |
|------------------------|---------------|
| (1) शार्दूलविक्रीडितम् | (2) अनुष्टुप् |
| (3) इन्द्रवज्रा        | (4) आर्या     |

100 "चतुर्भिर्यकारैः" इत्यनेन किं छन्दो वर्तते ?

- |             |                    |
|-------------|--------------------|
| (1) मालिनी  | (2) स्रग्धरा       |
| (3) शिखरिणी | (4) भुजङ्गप्रयातम् |

- 101 "वसन्ततिलकम्" इत्यस्य छन्दसः एकस्मिन् पादे अक्षर संख्या \_\_\_\_\_ भवति।  
रिक्तस्थानम्पूरयत -
- (1) 14 (2) 12  
(3) 15 (4) 20
- 102 "प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम्" इत्यस्मिन् श्लोकांशे किं छन्दः ?
- (1) उपजातिः (2) भुजङ्गप्रयातम्  
(3) द्रुतविलम्बितम् (4) मन्दाक्रान्ता
- 103 मिश्रितं छन्दो भवति ?
- (1) उपजातिः (2) आर्या  
(3) इन्द्रवज्रा (4) उपेन्द्रवज्रा
- 104 प्रतिपादं एकविंशतिवर्णात्मकं किं छन्दः ?
- (1) उपजातिः (2) वंशस्थम्  
(3) मालिनी (4) स्रग्धरा
- 105 "विद्यानामनरस्यरूपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनम्" - इति पद्यांशे किन्नाम छन्दः ?
- (1) वसन्ततिलका (2) शिखरिणी  
(3) शार्दूलविक्रीडितम् (4) मन्दाक्रान्ता

106 "रसैःरुद्रैश्छिन्ता यमनसभलागः शिखरिणी" इत्यत्र "रुद्रैः" इति पदेन कस्याः संख्यायाः संकेतं भवति ?

- (1) 12 (2) 11  
(3) 16 (4) 13

107 अनुप्रासालङ्कारलक्षणे कस्य वैषम्यमपि संभवति ?

- (1) वर्णस्य (2) शब्दस्य  
(3) वाक्यस्य (4) स्वरस्य

108 "श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत्" इत्यत्र कोऽलङ्कारः ?

- (1) उत्प्रेक्षा (2) उपमा  
(3) दृष्टान्तः (4) तुल्ययोगिता

109 लिम्पतीव तमोऽङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं नभः।

असत्पुरुषसेवेव दृष्टिर्विफलतां गता॥

- (1) उपमा (2) श्लेषः  
(3) उत्प्रेक्षा (4) व्यतिरेकः

110 "ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुस्तुपतति स्यन्दने बद्धदृष्टिः,

पश्चार्द्धेन प्रविष्टः शरपतनभयाद् भूयसा पूर्वकायम्।

दर्भैरर्धावलीढैः श्रमविद्युत्तमुखभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा,

पश्योदग्रप्लुतत्वाद् वियति बहुतरं स्तोकमुर्व्या प्रयाति॥"

इत्यस्मिन् श्लोके कोऽलङ्कारः ?

- (1) निदर्शना (2) स्वभावोक्तिः  
(3) व्यतिरेकः (4) दीपकम्

111 'उपमानादुपमेयस्य' वर्णनं यत्राधिकं भवति तत्र कोऽलङ्कारो विधीयते ?

- (1) दीपकम् (2) दृष्टान्तः  
(3) अर्थान्तरन्यासः (4) व्यतिरेकः

112 "अभवद्वस्तुसम्बन्धः उपमापरिकल्पकः" इति कस्य-अलङ्कारस्य लक्षणमस्ति ?

- (1) निदर्शना (2) दृष्टान्तः  
(3) दीपकम् (4) तुल्ययोगिता

113 "अप्रस्तुतप्रस्तुतयोरेकधर्माभिसम्बन्धः" इति कस्मिन्-अलङ्कारे भवति ?

- (1) अर्थान्तरन्यासः (2) रूपकम्  
(3) दीपकम् (4) यमकम्

114 कस्यालङ्कारस्य लक्षणे प्रामुख्येन "स्थाणुर्वा पुरुषो वा" इति भावो विद्यते ?

- (1) भ्रान्तिमान् (2) अपह्नुतिः  
(3) श्लेषः (4) सन्देहः

115 'दीर्घतमा' कस्य सूक्तस्य ऋषिः विद्यते ?

- (1) विष्णुसूक्तम् (2) इन्द्रसूक्तम्  
(3) अग्निसूक्तम् (4) पुरुषसूक्तम्



116 "स देवाँ एह वक्षति" इत्यत्र 'सः' इति पदेन को देवोऽभिप्रेतः ?

- |             |             |
|-------------|-------------|
| (1) इन्द्रः | (2) विष्णुः |
| (3) अग्निः  | (4) पुरुषः  |

117 इन्द्रसूक्ते प्रयुक्तं छन्दो वर्तते ?

- |             |                |
|-------------|----------------|
| (1) गायत्री | (2) त्रिष्टुप् |
| (3) जगती    | (4) अनुष्टुप्  |

118 "तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्" इति कस्य सूक्तस्य ऋचांशोऽस्ति ?

- |                  |                   |
|------------------|-------------------|
| (1) पुरुषसूक्तम् | (2) इन्द्रसूक्तम् |
| (3) अग्निसूक्तम् | (4) विष्णुसूक्तम् |

119 गीतानुसारेण "स्थितधीः.....उच्यते" इत्यत्र रिक्तस्थानं प्रपूरयत ?

- |             |           |
|-------------|-----------|
| (1) ऋषिः    | (2) साधुः |
| (3) पण्डितः | (4) मुनिः |

120 नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः पंक्तिरियं कमुद्दिश्य उदीरिता -

- |              |              |
|--------------|--------------|
| (1) कर्म     | (2) ज्ञानम्  |
| (3) आत्मानम् | (4) अर्जुनम् |

121 ईशोपनिषद् शुक्लयजुर्वेदस्य कतमोऽध्यायो वर्तते ?

(1) 20

(2) 40

(3) 30

(4) 35

122 “न कर्म लिप्यते नरे” इत्यत्र कस्य कर्मणः वर्णनमस्ति ?

(1) अनासक्तकर्म

(2) ज्ञानकर्म

(3) यज्ञकर्म

(4) आसक्तकर्म

123 आश्रमव्यवस्थायां कः आश्रमः श्रेष्ठोऽस्ति ?

(1) ब्रह्मचर्याश्रमः

(2) गृहस्थाश्रमः

(3) वानप्रस्थाश्रमः

(4) संन्यासाश्रमः

124 भारतीयसंस्कृत्यां वेदाध्ययनं कस्मिन्नाश्रमे उक्तम् ?

(1) ब्रह्मचर्याश्रमः

(2) गृहस्थाश्रमः

(3) वानप्रस्थाश्रमः

(4) संन्यासाश्रमः

125 भारतीयसंस्कृत्यौ वर्णव्यवस्थायाः कः आधारोऽस्ति ?

(1) विचारः

(2) धर्म

(3) परम्परा

(4) कर्म

126 "ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीद् बाहू ..... कृत" इत्यत्र वर्णव्यवस्थामधिकृत्य रिक्तस्थानं प्रपूरयत -

- |               |             |
|---------------|-------------|
| (1) वैश्यः    | (2) शूद्रः  |
| (3) ब्राह्मणः | (4) राजन्यः |

127 षोडशसंस्कारे न परिगणितः -

- |                    |                           |
|--------------------|---------------------------|
| (1) उपनयन संस्कारः | (2) मार्जन संस्कारः       |
| (3) विवाह संस्कारः | (4) अन्त्येष्टिः संस्कारः |

128 मनुस्मृत्यनुसारं विवाहस्य कतिविधाः सन्ति ?

- |           |             |
|-----------|-------------|
| (1) त्रयः | (2) चत्वारः |
| (3) सप्त  | (4) अष्ट    |

129 पञ्चमहायज्ञेषु परिगणितोऽस्ति -

- |                  |                 |
|------------------|-----------------|
| (1) अश्वमेधयज्ञः | (2) राजसूययज्ञः |
| (3) देवयज्ञः     | (4) ज्ञानयज्ञः  |

130 अतिथियज्ञः कथ्यते ?

- |               |               |
|---------------|---------------|
| (1) देवयज्ञः  | (2) भूतयज्ञः  |
| (3) नृत्यज्ञः | (4) पितृयज्ञः |

131 निम्नलिखितेषु पठनशिक्षणस्य विधिः का नास्ति ?

- (1) चित्र विधिः (2) वर्णोच्चारण विधिः  
(3) अनुकरण विधिः (4) प्रश्नोत्तर विधिः

132 निम्नलिखितेषु लेखनकौशलस्य अभिवृद्धिः विषयक विधिः नास्ति ?

- (1) रूपरेखा अनुकरण विधिः (2) मॉण्टेसरी विधिः  
(3) ध्वनिसाम्य विधिः (4) स्वतंत्र अनुकरण विधिः

133 कस्यां विधौ उदाहरणैः नियमं प्रति शिक्षणसूत्रस्य अनुसरणं क्रियते ?

- (1) सम्भाषण विधौ (2) आगमन विधौ  
(3) पाठ्यपुस्तक विधौ (4) निगमन विधौ

134 सम्भाषणस्य योग्यतायाः विकासे सहायिका विधिः अस्ति ?

- (1) सूत्र विधिः (2) व्याख्या विधिः  
(3) कण्ठस्थीकरण विधिः (4) भाषा संसर्ग विधिः

135 व्याकरणस्य पर्यायोऽस्ति ?

- (1) राष्ट्रानुशासनम् (2) शब्दानुशासनम्  
(3) मानवानुशासनम् (4) सैनिकानुशासनम्

136 नाटक शिक्षणस्य आदर्श नाट्य विध्याः अनुसारेण -

- (1) अध्यापकः वाण्याः माध्यमेन एक प्रकारेण अभिनयः करोति।
- (2) प्रश्नैः अध्यापकः पात्राणां चरित्रं पाठगत भावानां च विश्लेषणं करोति।
- (3) रङ्गमञ्चे नाटकं विधिपूर्वकं अभिनीतः क्रियते।
- (4) कक्षायां एव छात्रैः नाटकस्य अभिनयः क्रियते।

137 गीतनाट्यपद्धतिः भवति ?

- (1) गद्य शिक्षणे
- (2) पद्य शिक्षणे
- (3) व्याकरण शिक्षणे
- (4) रचना शिक्षणे

138 अर्थग्रहणार्थं सर्वाधिकः उपयुक्तः पठनं भवति ?

- (1) चित्रपठनम्
- (2) शब्दपठनम्
- (3) सस्वरपठनम्
- (4) मौनपठनम्

139 लिखिताभिव्यक्तिः कस्मिन् न भवति ?

- (1) पत्रलेखने
- (2) निबन्धलेखने
- (3) वाद-विवादे
- (4) जीवनीलेखने

140 पद्यशिक्षणस्य प्रमुखः अङ्गः अस्ति ?

- (1) भावबोधः
- (2) शब्दार्थबोधः
- (3) सरलार्थबोधः
- (4) पठनबोधः

141 छात्रैः न क्रियते ?

- |                 |                   |
|-----------------|-------------------|
| (1) आदर्शवाचनम् | (2) अनुकरणवाचनम्  |
| (3) मौनवाचनम्   | (4) सामूहिकवाचनम् |

142 कस्मिन् कौशले वर्तनीम् अधिकं महत्त्वं दीयते ?

- |                |               |
|----------------|---------------|
| (1) श्रवणकौशले | (2) कथनकौशले  |
| (3) पठनकौशले   | (4) लेखनकौशले |

143 कस्मिन् कौशले अन्तिमप्रश्नः समस्यात्मकः भवति ?

- |                      |                         |
|----------------------|-------------------------|
| (1) प्रस्तावना कौशले | (2) व्याख्या कौशले      |
| (3) प्रदर्शन कौशले   | (4) श्यामपट्ट लेखनकौशले |

144 निम्नलिखितेषु अनुवादस्य रूपः नास्ति -

- |                     |                      |
|---------------------|----------------------|
| (1) अक्षरशः अनुवादः | (2) संग्रन्थनानुवादः |
| (3) छाया अनुवादः    | (4) तथ्यानुवादः      |

145 दण्डान्वयः विधौ दण्डः कस्य सूचकः अस्ति ?

- |             |              |
|-------------|--------------|
| (1) अर्थस्य | (2) शब्दस्य  |
| (3) लगुडस्य | (4) वाक्यस्य |

146 भाषा कौशलानां सोपानानां क्रमः अस्ति ?

- (1) श्रवणं - भाषणं - लेखनं - पठनम्
- (2) श्रवणं - लेखनं - पठनम् - भाषणं
- (3) श्रवणं - भाषणं - पठनम् - लेखनं
- (4) भाषणं - श्रवणं - पठनम् - लेखनं

147 श्यामपट्टलेखनः कौशलस्य घटकः नास्ति ?

- (1) शब्दानां मध्ये समुचितं स्थानम्।
- (2) पंक्तिनां मध्ये समुचितं स्थानम्।
- (3) अक्षराणां उपयुक्तः आकारः।
- (4) रुचिकरः युक्तिनां प्रयोगः।

148 व्याकरणस्य पाठयोजनायां महत्त्वं दीयते ?

- (1) आदर्शवाचनम्
- (2) आत्मीकरणम्
- (3) प्रयोगं अभ्यासं च
- (4) अभिनयम्

149 अन्वेषणप्रधानप्रश्नकौशलस्य घटकः नास्ति ?

- (1) पुनर्केन्द्रण प्रविधिः
- (2) अन्तर क्रिया शैली परिवर्तनम्
- (3) पुनः अनुदेशन प्रविधिः
- (4) अनुबोधन क्रिया

150 पद्य-पाठं योजनायां कीदृशाः प्रश्नाः न भवन्ति ?

- (1) सौन्दर्यानुभूतिः प्रश्नाः
- (2) केन्द्रीय भावस्य प्रश्नाः
- (3) तुलनात्मक प्रश्नाः
- (4) विचारविश्लेषणात्मक प्रश्नाः

www.rsnotes.com





## SR. TEACHER GRADE II COMP EXAM-2013

PAPER-II(Sanskrit)

19-09-2014

SET_A	SET_B	SET_C	SET_D	RES
1	101	16	46	3
2	102	17	47	2
3	103	18	48	1
4	104	19	49	*
5	105	20	50	3
6	106	21	51	2
7	107	22	52	2
8	108	23	53	4
9	109	24	54	2
10	110	25	55	1
11	111	26	56	2
12	112	27	57	2
13	113	28	58	*
14	114	29	59	4
15	115	30	60	1
16	116	31	61	4
17	117	32	62	4
18	118	33	63	4
19	119	34	64	1
20	120	35	65	2
21	121	36	66	4
22	122	37	67	*
23	123	38	68	4
24	124	39	69	3
25	125	40	70	4
26	126	41	71	2
27	127	42	72	3
28	128	43	73	2
29	129	44	74	1
30	130	45	75	4
31	56	1	101	4
32	57	2	102	3
33	58	3	103	2
34	59	4	104	1
35	60	5	105	2
36	61	6	106	4
37	62	7	107	3
38	63	8	108	4
39	64	9	109	3
40	65	10	110	2
41	66	11	111	2
42	67	12	112	3
43	68	13	113	2
44	69	14	114	2
45	70	15	115	4
46	71	101	116	*
47	72	102	117	2
48	73	103	118	1
49	74	104	119	4
50	75	105	120	1
51	76	106	121	3
52	77	107	122	*
53	78	108	123	3
54	79	109	124	4
55	80	110	125	4
56	81	111	126	1
57	82	112	127	4
58	83	113	128	1
59	84	114	129	2
60	85	115	130	4
61	16	116	1	4
62	17	117	2	1
63	18	118	3	*
64	19	119	4	1
65	20	120	5	4
66	21	121	6	4
67	22	122	7	3
68	23	123	8	2
69	24	124	9	1
70	25	125	10	2
71	26	126	11	4
72	27	127	12	3
73	28	128	13	2
74	29	129	14	3
75	30	130	15	4

SET_A	SET_B	SET_C	SET_D	RES
76	31	66	16	4
77	32	67	17	3
78	33	68	18	2
79	34	69	19	1
80	35	70	20	4
81	36	71	21	4
82	37	72	22	2
83	38	73	23	2
84	39	74	24	2
85	40	75	25	1
86	41	76	26	4
87	42	77	27	3
88	43	78	28	1
89	44	79	29	3
90	45	80	30	1
91	1	81	41	2
92	2	82	42	3
93	3	83	43	1
94	4	84	44	2
95	5	85	45	2
96	6	86	36	4
97	7	87	37	1
98	8	88	38	1
99	9	89	39	2
100	10	90	40	4
101	11	91	31	1
102	12	92	32	3
103	13	93	33	1
104	14	94	34	4
105	15	95	35	3
106	46	96	76	2
107	47	97	77	4
108	48	98	78	2
109	49	99	79	3
110	50	100	80	2
111	51	56	81	4
112	52	57	82	1
113	53	58	83	3
114	54	59	84	*
115	55	60	85	1
116	86	61	86	3
117	87	62	87	2
118	88	63	88	1
119	89	64	89	4
120	90	65	90	3
121	91	46	91	2
122	92	47	92	1
123	93	48	93	2
124	94	49	94	1
125	95	50	95	4
126	96	51	96	4
127	97	52	97	2
128	98	53	98	4
129	99	54	99	3
130	100	55	100	3
131	146	141	136	4
132	147	142	137	3
133	148	143	138	2
134	149	144	139	4
135	150	145	140	2
136	141	131	146	*
137	142	132	147	2
138	143	133	148	4
139	144	134	149	3
140	145	135	150	1
141	136	146	131	1
142	137	147	132	4
143	138	148	133	1
144	139	149	134	2
145	140	150	135	4
146	131	136	141	3
147	132	137	142	4
148	133	138	143	3
149	134	139	144	2
150	135	140	145	4

NOTE : \* MEAN DELETED